հեստաւնց մը հաստատել եւ գործ հայթայթել: Ներկաները ընտրեցին առժամեայ վարչական Մարմին մը, որ կը կազմեն.

Տիկ· Սիրանոյշ Փիւրտեան
Տիկ· Տիգրանուհի Նաւլեան
Օր· Համեստուհի Շուլալեան
Օր· Անժէլ Նուրեան
Պր· Գրիգոր Նչանեան
Պր· Երուանդ Մխրիճեան
Պր· Մկրտիչ Կապրաչեան
Պր· Կարապետ Շահինեան
Պր· Համբարձում Համբարեան

Դիւանը

Երուանդ Մխրիճեան	*Ա· Առենապետ*
Տիկ· Տիգրանուհի Նաւլեան	*Բ· Առենապետ*
Տիկ· Սիրանոյշ Փիւրտեան	*Ա· Առենադպիր*
Մկրտիչ Կապրաչ	*Բ· Առենադպիր*
Գրիգոր Նչանեան	*Գանձապետ*
(Անդ):	

43· ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ (1919)

Կազմուած է Բաթում 1919ի ամրան: 1919 Յուլիս 29ին տեղի ունեցած է Բաթումի մէջ Հայրենակց· Միութեան մեծ Համագումարը, ուր որդեգրուած է հայրենակց· տուրքի դրութիւնը (ժամանակ, 1919, Թիւ 3633): 1919ին Միութիւնը 60 օսմ· լիրա կը ղրկէ Տրապիզոն՝ տեղւոյն կարիքներուն համար (Անդ):

Դժբախտաբար մանրամասնութիւն չունինք Բաթումի Միութեան կազմին վրայ: Միութեան կեդրոնը յետոյ Պոլիս կը փոխադրուի: 1921 Հոկտ· 2ի Ընդհ· ժողովին մէջ կ'ընտրուի հետեւեալ Վարչութիւնը.

Տիկ· Մ· Աբապեան	*Առենապետ*
Պ· Ա· Էթմէքճեան	*Առենադպիր*
Ե· Յարութիւնեան	*Գանձապահ*
Մ· Էմիրեան	
Ե· Մխրիճեան	*Անդամք*
Մ· Ղուլիկեան	
Ե· Ֆինոլեան	

(Ժողովուրդի Ձայնը, Կ· Պ· 1921, Թ· 918):

44· ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑ· ՄԻՈՒԹԻՒՆ (1919)

Կազմուած է Բոստոնի (Ամերիկա) մէջ: 100 անգլիական կը ղրկէ Տրապիզոն՝ 1919—20ին (Նամակ Պատրիարքարանի Դիւանին մէջ՝ Իսթանպուլ, զոր տեսայ 1960ին):

ԿԻՒՄԻՒՇԱՆԷ

1· ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ (1862)

Տրապիզոնի նահանգին վերաբերող կիւմիւշխանէի հնագոյն Ընկերութիւնը՝ «Ուսումնասիրաց» հիմնուած է 1862ին: Կը յիշէ «Սկսնակ Բանասէր» իր չահեկան յօդուածին մէջ (Տե՛ս Արեւելք, Կ· Պ· 1898, Թ· 3854), առանց անդրադարձի ծանօթութեան: Հնութեան մէջ յիշատակութեան մը հանդիպած չենք հայ Մամուլի մէջ:

2· ԱՐԱՄԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ (1862)

Պոլսոյ Մասիս 1863 Ապրիլ 6ին կը ղրկէ· «Բերկրութեամբ կ'իմանանք որ կիւմիւշխանէի մեր համազղիներն ալ ընկերական միաբանութիւնը ոգւոյն կարեւորութեանը վերահասու ըլլալով, բաւական ժամանակէ ի վեր Արամեան Ընկերութիւն անուամբ միաբանութիւն մ'ըրեր են, որուն նպատակը պիտի ըլլայ տեղւոյն հայազգի մանկտւոյն ուսումնական կրթութեանը նպաստամատոյց ըլլալ: Ընկերութիւնը յաջողեր է յիշեալ քաղաքին մէջ անունով միայն գոնուած վարժարանէն դատ՝ հարկաւոր ուսմանց համար ալ ուրիշ վարժարան մը բանալ, յորում մանաւանդ աղքատ տղայք պիտի կրնան իրենց միտքն օգտակար ուսումներով մշակել: Ընկերութիւնը... վերծանութեան թանգարան մ'ալ բացեր է, ուր հետզհետէ ազգային լրագիրներով, պարբերական թերթերով եւ ամէն տեսակ օգտակար գրքերով արդարեւ մեծ ծառայութիւն մը պիտի ընէ» (Մասիս, Կ· Պ· 1863, Թ· 582):

Ինչպէս կը տեսնուի՝ հիմնումը եղած ըլլալու է իրը 1862ի գարնան:

(Շարունակելի) Հ· Ե· ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Das Leben des hl. Maschtotz von seinem Schüler Koriun, übersetzt von P. Dr. V. Inglisian, O. M. V. Düsseldorf 1963.

«Հանդէս Ամսօրեայ»ի մէջ (1960, էջ 581) լոյս տեսաւ յօդուած մը՝ «Վիեննայի Մխիթարեանները միջնորդ Հայագիտութեան ծաւալումին», ուր կը տեսնուէր թէ Հ· Վ· Ինգլիզեան անոր մէջ բեղուն մասնակցութիւն ունի: Եւ ահա առաջիկայ թարգմանութիւնն ալ կու գայ զայն հաստատելու:

Հայ Երկրորդ Լուսաւորչին՝ Մեսրոպ Մաշտոցի Ծննդեան 1600ամեակը լրեն առիթ կ'ընծայէ մեծ Առաքեալին անունն ու գործունէութիւնը անոր աշակերտին գրչով, բայց գերմաներէն լեզուով օտարներու ներկայացնելու:

Տարիներ յառաջ –1920ին– Ֆրայբուրգի մէջ Սիման Վեբեր «Bibliothek der Kirchenväter»ի չորքին մէջ Կորիւնի գրած Ս· Մեսրոպի վարքը կը հրատարակէ գերմաներէն թարգմանութեամբ եւ ահաւասիկ 1963ին Դկտ· Հ· Ինգլիզեան W. Schamoniի «Ausbreiter des Glaubens im Altertum» հատորին մէջ Ս· Մաշտոցի առաքելական կեանքի ու գործունէութեան մասերը լոյս կ'ընծայէ՝ նոյն լեզուով: Զոյգ թարգմանութիւններն իրարու հետ համեմատելով՝ աչքի կը զարնեն Վեբերի թարգմանութեան մէջ անճշտութիւնները եւ խոցելի կետեր: Այսպէս՝ Կորիւն (պատմութիւն վարուց Ս· Մաշտոցի, հրտ· Վիեննա 1952 Հ· Ն· Ակինեանէ) էջ 11՝ «որդի առն երեւելւոյ» Վեբերը կը թարգմանէ (էջ 202) «Sohn eines glückliches Mannes» (երջանիկ մարդու մը), մինչ Հ· Ինգլիզեան ճշդօրէն (էջ 123) «Sohn eines vornehmen Mannes» (ազնուական մարդու մը): Կորիւն՝ էջ 11 «եկեալ հասեալ ի գաւառն Աբշկուեցւոց», Վեբեր՝ (էջ 219) «in die Provinz der Nähe», Վեբեր՝ (էջ 219) «in die Provinz der Arschakunier» (ի գաւառն), իսկ Հ· Ինգլիզեան (էջ 123) «kam zur Hohen Pforte der Arschakunier» (ի բարձրագոյն դուռն· կը խորհիմ լաւագոյնս՝ յարքունիս): Կորիւն՝ էջ 22 «Առեալ պիտղիա աւետարանադիրս», Վեբեր՝ (էջ 208) «Sie empfingen Empfehlungsbriefe» (յանձնարարական թղթեր), մինչ Հ· Ինգլիզեան՝ (էջ 128) «Gratulationsbriefe» (շնորհաւորական թղթեր՝ նամակներ), եւն եւն:

Հ· Ինգլիզեան Schamoni ի ծրագրին համաձայնելու պարագրանքին տակ՝ տեսած է Կորիւնի գրութեան քանի մը մասերը (նախարան եւն, համմա· վերը) զանց առնել, բայց երբ այսքանն արդէն եղած է, կ'արժէ օր մը նոյնին լրիւ թարգմանութիւնը հրատարակել: Թարգմանիչը հակիրճ տողեր ալ գծած է նաեւ Ս· Մեսրոպի վարքը ըստ նորագոյն ուսումնասիրութիւններու եւ մասնագիտական հրապարակախօսներու եւ ամբողջ ձեռնարկին մէջ երեւան կու գայ իր ձգտումը՝ խնամուած գործ մը, գնահատելի թարգմանութիւն մը հրապարակ հանելու: Եւ այդ՝ յաջողութեամբ պսակուած է:

Հ· Հ· Ո·

«ՀԱՑ ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐ, ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԽՕՍՆԵՐ ԵՒ ԺՈՒՌՆԱԼԻՍՏՆԵՐ» կազմեց Յովհ· Պետրոսեան, Երեւան 1961:

*Վաստակաւոր բանասէր եւ գիտնական մշակ Յովհ· Պետրոսեան Հայագիտութեան ու մշակոյթին նուիրել է մի արժէքաւոր հատոր, որ իր բնոյթով եւ ճոխ բովանդակութեամբ արժանի է առանձին ուշադրութեան: Դա «Հայ Գիտնականները, Հրապարակախօսները եւ Ժուռնալիստները» խորագրակախօսները եւ ժուռնալիստները» խորագրակախօսները եւ ժուռնալիստները» խորագրակախօսները եւ